

OVAM.link

AFVAL-, BODEM- EN DUURZAAM MATERIALENBELEID VOOR DE PROFESSIONAL
MAART 2021 | editie 35

4
PORT OF ANTWERP
EN OVAM GAAN
VOOR CIRCULAIR

11
NIEUWE REGELS
OM MATERIAAL-
KRINGLOOP TE
SLUITEN

14
BODEMAANPAK
OP MAAT VAN
BEDRIJVEN

SAMEN MAKEN WE
MORGEN MOOIER

OVAM

 Vlaanderen
is materiaalbewust

Circulair perspectief

Beste lezer,

We hebben van het eerste lenteweek mogen proeven. En dat deed deugd na die koude, donkere winter met beperkte sociale contacten. Maar we kunnen er niet omheen: een jaar na de corona-uitbraak in ons land zijn we er nog altijd niet van af. Het is belangrijk om uit deze pandemie lessen te trekken. Eén iets dat we hebben geleerd, is dat de transitie naar een circulaire economie essentieel is als we in de toekomst bestand willen zijn tegen crisissen. Ik ben dan ook verheugd dat deze editie vol staat met nieuwe stappen die zijn gezet in de richting van een circulaire economie.

Een eerste stap is de ambitieuze samenwerkingsovereenkomst die de OVAM en Vlaanderen Circulair hebben afgesloten met Port of Antwerp. Havens spelen immers een belangrijke rol in de transitie naar een circulaire en koolstofarme economie. Op pagina 4 geven Jacques Vandermeiren, CEO van Port of Antwerp, en ik onze visie op de toekomst en vertellen we waarom het zo belangrijk is om onze krachten te bundelen.

De overeenkomst focust onder meer op duurzaam bodembeheer, een topic dat vaak onderbelicht blijft. Een gezonde bodem is nochtans een belangrijke schakel in de omslag naar een circulaire economie. Maar bodemverontreiniging aanpakken is niet evident, of je nu een klein of een groot bedrijf hebt. De OVAM ondersteunt bedrijven daarom bij hun onderzoeks- en saneringsplicht en werkt een aanpak op maat uit. Hoe dat precies in zijn werk gaat, leest u op pagina 14.

Een andere sector waarin we actief bezig zijn om de transitie te versnellen, is de bouwsector. Een bouwbedrijf dat het circulaire gedachtegoed nauwlettend toepast, is Facadeclick uit Wilsele. Zij zijn met hun circulaire gevelsysteem dan ook de terechte winnaar van de Henry van de Velde Ecodesign by OVAM Award (pagina 20).

Tot slot zetten we de belangrijkste wijzigingen in VLAREMA (het uitvoeringsbesluit van het Materialendecreet) op een rij (pagina 11). De nieuwe regels zijn vooral gericht op een betere selectieve inzameling en recyclage, met als doel: de materiaalkringloop sluiten.

U leest het: corona of niet, wij zitten niet stil. Veel leesplezier!

Henny De Baets
Administrateur-generaal

Colofon

Verantwoordelijke uitgever en hoofdredacteur

Ine Wenmaekers

Redactieraad

Jan Verheyen, Frank Van Swalm, John Wante, Tuur Hawinkel, Pieter Vervinck, Nathalie Van Trier, Chloé Vanhecke, Liesbet Van Ackeleyn, Elke Celen, Anne D'haese, Stefan Van Geenhoven, Raf Engels, Sofie Triest, Eline Aerts

Redactieadres

OVAM, Stationsstraat 110, 2800 Mechelen, ovam.link@ovam.be

Foto's

Bekaert, Ecowerf, De Meuter, essenscia, Facadeclick, Operation Clean Sweep, OVAM, PlasticsEurope, Port of Antwerp, Shutterstock, Tersana, Valumat, iStock

Redactie en realisatie

www.wearepantarein.be

Wettelijk depotnummer

D/2021/5024/05

Oplage

3000 ex.

De meningen die derden in dit magazine vertolken, vallen buiten de verantwoordelijkheid van de OVAM. Gegevens uit deze nieuwsbrief mag u overnemen mits de bron wordt vermeld. De OVAM en de bij deze uitgave betrokken redactie en medewerkers aanvaarden geen aansprakelijkheid voor gevolgen die zouden kunnen ontstaan uit het gebruik van in deze uitgave opgenomen informatie.

Meer weten?

De OVAM is geïnteresseerd in uw vragen, opmerkingen en suggesties.

SCHRIJF ONS VIA
OVAM.LINK@OVAM.BE

www.facebook.com/ovam.be
 @PersAtOVAM

DUURZAAM MATERIALENGEBRUIK

11/ 5 regels die in VLAREMA veranderen

14/ OVAM helpt bedrijven bodemverontreiniging aan te pakken

GEZONDE GROND

CIRCULAIRE ECONOMIE

4/ Port of Antwerp en OVAM bouwen aan circulaire haven

CIRCULAIRE ECONOMIE

20/ Circulair gevelsysteem wint Ecodesign Award

De OVAM en Port of Antwerp werken al jaren samen op het vlak van afval-, materialen- en bodembeheer.

uit en werken samen aan de sensibilisering van havengebruikers op het vlak van afval en gezonde grond.

In hun nieuwe samenwerkingsovereenkomst gaan de partners nog een stap verder: de toekomst van de haven verzekeren door de circulaire economie waar te maken. Administrateur-generaal Henny De Baets en Port of Antwerp-CEO Jacques Vandermeiren geven hun visie op de toekomst.

De voorbije twee jaar onderzochten de OVAM en Vlaanderen Circulair hoe je circulaire initiatieven in (stads)havens verbindt en versnelt. Hoe sluit de nieuwe overeenkomst met Port of Antwerp daarbij aan?

Henny De Baets: "Samen met havenspelers en partijen uit de circulaire economie zochten we naar de noodzakelijke condities om de circulaire omslag te bevorderen, waaronder een goede samenwerking met en tussen havenbedrijven en overheden. Ook de vernieuwde havenstrategie van de Vlaamse Regering (waarvan de conceptnota momenteel op tafel ligt, red.) focust op de verschillende duurzaamheidstransities. Havens hebben het potentieel om circulaire hotspots te worden. Dat kwam ook naar voren op het World Resources Forum in 2019. Maar de uitdagingen zijn zodanig complex dat samenwerken noodzakelijk is."

"In onze nieuwe overeenkomst met Port of Antwerp bundelen we onze krachten dan ook op verschillende vlakken: afval- en materialenbeleid, circulaire economie en bodemaanpak. De overeenkomst is vooral een startpunt om samen op zoek te gaan naar de kansen van een circulaire omslag. In de haven van Antwerpen ontstaan

diverse circulaire innovaties, maar die leiden nog niet tot grote doorbraken. Daarom ontwikkelen we een uitvoeringsagenda met concrete acties en plegen we op regelmatige basis overleg om de voortgang te bespreken."

Hefbomen

Ziet ook Port of Antwerp die circulaire transitie als een opportuniteit?

Jacques Vandermeiren: "Circulaire economie staat voor alle havens hoog op de agenda. We hebben daarvoor heel wat hefbomen in huis. We zijn de grootste petrochemische cluster van Europa en hebben dus een belangrijke functie te vervullen in de verdere ontwikkeling van chemische recyclage. De Antwerpse haven is een labo waar we dingen uittesten om ze daarna op te schalen naar de rest van Europa en de wereld."

"Onze ambities zijn groot. We zetten coalities op rond waterstofimport, methanol en restwarmte. Die samenwerkingen zijn complex, omdat er geen kant-en-klare businessmodellen bestaan. Het is altijd zoeken naar het juiste evenwicht. De OVAM is voor ons de ideale partner: ze hebben de juiste competenties en expertise in huis. Bovendien zijn ze sterk in oplossingsgericht denken."

Hoe betrekken jullie de bedrijven die nog niet helemaal mee zijn in het circulaire verhaal?

De Baets: "We bieden ondersteunde tools aan. Via het symbioseplatform, bijvoorbeeld, wisselen bedrijven reststromen uit. Afval van het ene bedrijf dient zo als grondstof voor het andere. Het platform maakt bedrijven bewust van de kansen die in de circulaire transitie verscholen liggen, van financiële besparingen tot milieuwinst."

Vandermeiren: "Een succesvolle circulaire haven doet ook aan slimme digitalisering en aangepast databeheer. We analyseren het grondstoffenverbruik van onze concessiehouders en betrekken zo degenen die nog niet mee zijn in het debat. Zo kunnen we voorwaarden opleggen aan wie zijn concessie wil verlengen; zuiniger omgaan met grondstoffen of primaire grondstoffen vervangen door secundaire."

"Circulaire economie staat voor alle havens hoog op de agenda. We hebben daarvoor heel wat hefbomen in huis"

Jacques Vandermeiren, Port of Antwerp

PORT OF ANTWERP EN OVAM BOUWEN AAN CIRCUAIRE HAVEN

De OVAM en Port of Antwerp zetten hun schouders onder een efficiënt afval- en materialenbeheer, een duurzaam bodembeheer en een versnelling van de circulaire transitie in de haven. Op 2 februari ondertekenden ze een ambitieuze samenwerkingsovereenkomst. "Port of Antwerp heeft alles in huis om een circulaire hotspot te worden."

De OVAM en Port of Antwerp zijn al jaren trouwe partners. In 2013 schreven we in dit magazine over de afvalbeheerplannen die het Havenbedrijf in opdracht van de OVAM maakte. Daardoor verdrievoudigde in tien jaar tijd de hoeveelheid ingezameld scheepsafval en kwam er een pak minder zwerfvuil in de oceanen terecht. De OVAM en Port of Antwerp wisselen ook al jaren bodemgegevens

IN VIJF STAPPEN NAAR DUURZAAM BODEMBEHEER

Onze bodem staat in voor goed functionerende kringlopen van water en voedingsstoffen, een aangename leefomgeving en gezonde voeding. In de transitie naar een circulaire economie is een duurzaam bodembeheer dan ook essentieel. De OVAM en Port of Antwerp onderzoeken hoe ze dat samen kunnen realiseren.

1 Gegevens uitwisselen

De OVAM en Port of Antwerp zullen databanken op elkaar afstemmen en gegevens over de (water)bodemkwaliteit uitwisselen. Zo krijgt Port of Antwerp een actueel beeld van de verontreinigingstoestand op haar terreinen.

2 Preventie

De OVAM werkt dit jaar een brochure uit over de bodemproblematiek in Vlaamse havens, met tips voor preventieve maatregelen tegen (water)bodemverontreiniging. Port of Antwerp zal die informatie verspreiden onder de bedrijven.

3 Aanpak restverontreiniging

Beide partners werken aan een duidelijk perspectief rond de aanpak van restverontreiniging (verontreiniging die na een sanering achterblijft omdat ze zich onder een constructie bevindt). De aanpak krijgt een plek binnen het duurzame concessiebeleid rond (water)bodems van Port of Antwerp.

4 Gebiedsgericht denken

De OVAM en Port of Antwerp onderzoeken of een gebiedsgerichte saneringsaanpak in de haven mogelijk is. Daarbij kijken ze niet naar de bodemkwaliteit van een individueel perceel, maar naar de kwaliteitscriteria van een type gebied, zoals een industriezone. Dat levert een enorme administratieve vereenvoudiging op en vergroot de afzetmarkt voor gronden.

5 Grondverzet

Grote infrastructuurwerken confronteren Port of Antwerp met grondoverschotten. Om die gronden opnieuw te kunnen inzetten, ontwikkelen de partijen een beleid om grondoverschotten en bagger- en ruimingsspecie op een milieuverantwoorde manier in de kringloop te houden.

Antwerp Recycling Hub

Raakt de circulaire transitie door de coronapandemie op de achtergrond of is ze nog relevanter geworden?

Vandermeiren: "Ik geloof dat de crisis een katalysator kan zijn om andere problemen aan te pakken. Bedrijven hebben het afgelopen jaar gemerkt dat als ze niets doen, de impact groot is. Doordat de kostprijs zichtbaar wordt, schakelen veel bedrijven een versnelling hoger. In de haven zijn er zo tal van initiatieven versneld gestart. Denk maar aan chemiereus Borealis, waar een pilootproject rond energie-efficiëntie uit de startblokken is geschoten."

De Baets: "De circulaire transitie maakt onze economie veerkrachtiger en robuuster in tijden van crisis. Als we zoveel mogelijk materialen in de kringloop houden, zijn we minder afhankelijk van grondstoffen uit het buitenland. In haar relanceplan heeft

"Als we zoveel mogelijk materialen in de kringloop houden, zijn we minder afhankelijk van grondstoffen uit het buitenland"

Henny De Baets, OVAM

de Vlaamse Regering veel aandacht voor circulaire economie. Afgelopen zomer maakte ze 30 miljoen euro vrij om van Vlaanderen de grootste recycling hub van Europa te maken. Ik geloof dat ook Port of Antwerp daarin een faciliterende rol te spelen heeft door investeringen aan te trekken die passen binnen een 'Antwerp Recycling Hub'."

Die doelstelling past ook binnen de Green Deal, waarmee de Europese Commissie investeert in een klimaatneutrale en circulaire economie. Welke kansen zijn

daarbinnen weggelegd voor Port of Antwerp en haar concessiehouders?

Vandermeiren: "Met haar Green Deal reikt de Europese Commissie een belangrijk kader aan. Maar de financiële middelen die daaraan vasthangen, zijn natuurlijk ook belangrijk. Wij moeten aantonen dat we klaar staan met concrete projecten en partnerschappen. Daarvoor doen we graag een beroep op de OVAM en overheidspartners binnen Vlaanderen Circulair, die een goed zicht hebben op financiële impulsprogramma's om innovatieprojecten op poten te zetten."

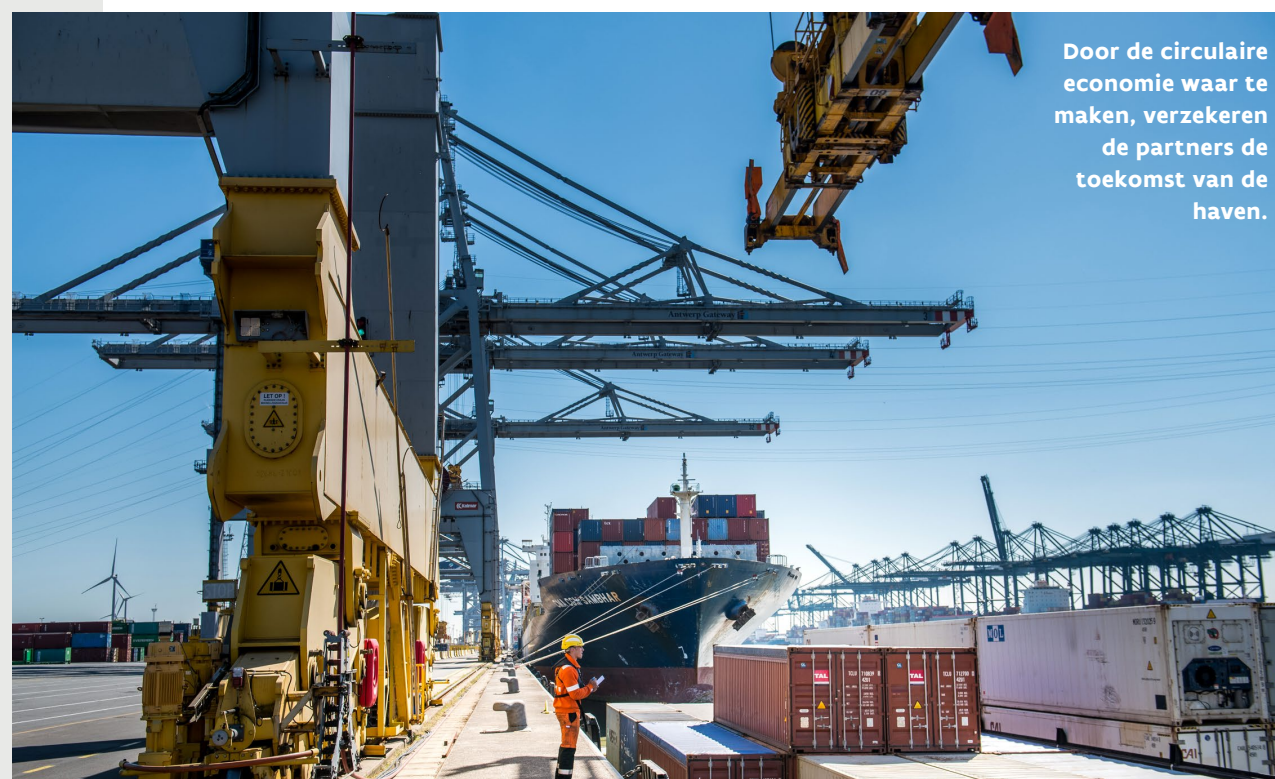
"Een voorbeeld is een initiatief rond circulair projectbeton: op maat gemaakt beton waarbij wordt afgestapt van gekende gecertificeerde samenstellingen. Dat project is onderdeel van een bredere strategie om grondoverschotten die in de Antwerpse haven vrijkomen circulair in te zetten. In het kader van de 'European Green Deal Call' voor Green Ports zetten we

een coalitie op met 43 partners waaronder verschillende havens en hopen we op een Europese subsidie van 25 miljoen euro."

Ruimte recycleren

De overeenkomst bevat ook een hoofdstuk rond duurzaam bodembeheer. Hoe verzekert dat de circulaire toekomst van de haven?

De Baets: "Havens kampen met specifieke bodemproblemen, zoals diffuse verontreiniging zonder duidelijk aanwijsbare bron. Ook *emerging contaminants* steken de kop op. Van die chemische stoffen is recent aangetoond welke schade ze via de bodem aan mens en milieu toebrengen. Een voorbeeld daarvan zijn PFAS (*poly- en perfluoralkylstoffen, een verzamelnaam voor meer dan zesduizend chemische stoffen die onder meer gebruikt worden in blusschuimen, red.*). Voor die stoffen ontwikkelen we met het internationale netwerk EmConSoil

Door de circulaire economie waar te maken, verzekeren de partners de toekomst van de haven.

► een beleidskader en -aanpak. Binnen de samenwerkingsovereenkomst met Port of Antwerp zetten we niet alleen in op het herstel van de schade achteraf, maar ook op preventie en efficiënt ruimtegebruik.”

Port of Antwerp heeft plannen om de voormalige site van General Motors te ontwikkelen tot een circulaire hotspot voor de proces- en maakindustrie: NextGen District. Welke rol speelt de OVAM daarin?

De Baets: “Ook ruimte kan je recyclen. Het sterk vervuilde terrein dat na de verhuizing van General Motors achterbleef, wachtte op een nieuwe toekomst. Dat was voor ons een uitgelezen kans om de bodemverontreiniging gebiedsgericht aan te pakken – een strategie die we ook binnen de samenwerkingsovereenkomst hanteleren (zie kader op pagina 6). Door sanering en herontwikkelingskansen zo goed mogelijk op elkaar af te stemmen, besparen we kosten en versnellen we de herbestemming van een ruimte als circulair ecosysteem.”

Vandermeiren: “Ondertussen is het terrein gesaneerd. We zitten rond de tafel met 25 kandidaat-bedrijven uit binnen- en buitenland, actief in de circulaire procesindustrie en de maakindustrie met een focus op energietransitie. Op NextGen District willen we extra recyclagecapaciteit creëren en de afzet van die recyclaten linken aan de chemie: belangrijke doelstellingen binnen het uitvoeringsplan Kunststoffen. Als het ons lukt om in onze tuin een project rond *waste-to-chemicals* op te zetten, dan zijn we in ons opzet geslaagd.”

circularports.eu

PROACTIEVE AANPAK VAN PELLETVERLIES IN ANTWERPSE HAVEN

Een van de acties binnen de samenwerkingsovereenkomst tussen Port of Antwerp en de OVAM bestaat erin om pelletverlies in de Antwerpse haven in kaart te brengen en op zoek te gaan naar oplossingen voor de hele waardeketen. Port of Antwerp, de Europese kunststofproducentenvereniging PlasticsEurope en de Belgische chemiefederatie *essencia* werken al enige tijd aan een actieplan in samenwerking met Alfaport Voka, Transport en Logistiek Vlaanderen en transportfederatie Febetra.

Naar schatting 2 procent van al het plastic zwerfvuil wereldwijd bestaat uit pellets. Dat berekende het Britse onderzoeksbureau *Eunomia*. De grondstoffen voor de kunststofindustrie komen per ongeluk in het milieu terecht in de vorm van kleine plastic bolletjes, flakes of poeders.

De grondstoffen voor de kunststofindustrie komen per ongeluk in het milieu terecht in de vorm van kleine plastic bolletjes, flakes of poeders.

tis aansluiten bij Operation Clean Sweep, een internationaal initiatief dat milieuvervuiling door plastic pellets wil vermijden.

Antwerp Zero Pellet Loss Platform

Wie het charter ondertekent, engageert zich om mogelijke bronnen van *pellet spills* te identificeren en proactief op te treden. **Charlotte Delvaux van PlasticsEurope:** “Dat kan door hun infrastructuur

 Operation Clean Sweep

 PlasticsEurope
Association of Plastics Manufacturers

aan te passen, werknemers de juiste opleiding te geven of bepaalde KPI's (*key performance indicators zijn variabelen om prestaties van ondernemingen te meten, red.*) in de interne procedures te introduceren. Ondersteuners engageren zich bovendien om lokale en regionale voorschriften te volgen en om hun eigen stakeholders aan te moedigen hetzelfde te doen. Wij ondersteunen hen via de uitwisseling van best practices en tools, zoals communicatiemateriaal en checklists voor werknemers.”

Port of Antwerp was in 2017 de eerste Europese haven die het charter van Operation Clean Sweep ondertekende. In 2020 kreeg het programma een sleutelrol binnen het uitvoeringsplan Kunststoffen van de OVAM. “Met dat plan willen we de plastic afvalberg

verkleinen en hergebruik van kunststoffen stimuleren”, zegt **Luk Umans van de afdeling Afval- en Materialenbeheer.** “*Essencia* en PlasticsEurope zijn binnen dat plan lead partners in de acties die zich focussen op *pellet loss*. Zij promoten Operation Clean Sweep bij Vlaamse bedrijven.”

Ketensamenwerking

Volgens **Saskia Walraedt, directeur van *essencia's* kunststoffendivisie PolyMatters,** is de ketensamenwerking in de Antwerpse haven uniek. “Samen met PlasticsEurope, Port of Antwerp en Alfaport Voka lanceerden we in 2017 een taskforce om pelletverlies over de hele waardeketen aan te pakken: het Antwerp Zero Pellet Loss Platform. Daarin zetelen ook Febetra (*de Belgische federatie van*

wegvervoerders en logistieke dienstverleners, red.), Transport en Logistiek Vlaanderen (*de beroepsorganisatie van ondernemingen in transport en logistiek, red.*), twaalf polymeerfabrikanten, zes logistieke bedrijven en tien transportbedrijven.”

Naast monitoring en schoonmaakacties op de wegen en in de dokken, wil het platform het verlies van pellets vermijden en verhinderen dat ze in de natuur terechtkomen. Eind 2019 stelden de partners een nieuw actieplan voor. “Dat actieplan overstijgt het programma van Operation Clean Sweep”, legt Delvaux uit. “Het focust niet alleen op verliezen op productie- of logistieke sites, maar kijkt naar alle relevante spelers in de Antwerpse haven.”

► Van poetsplannen tot mobiele apps

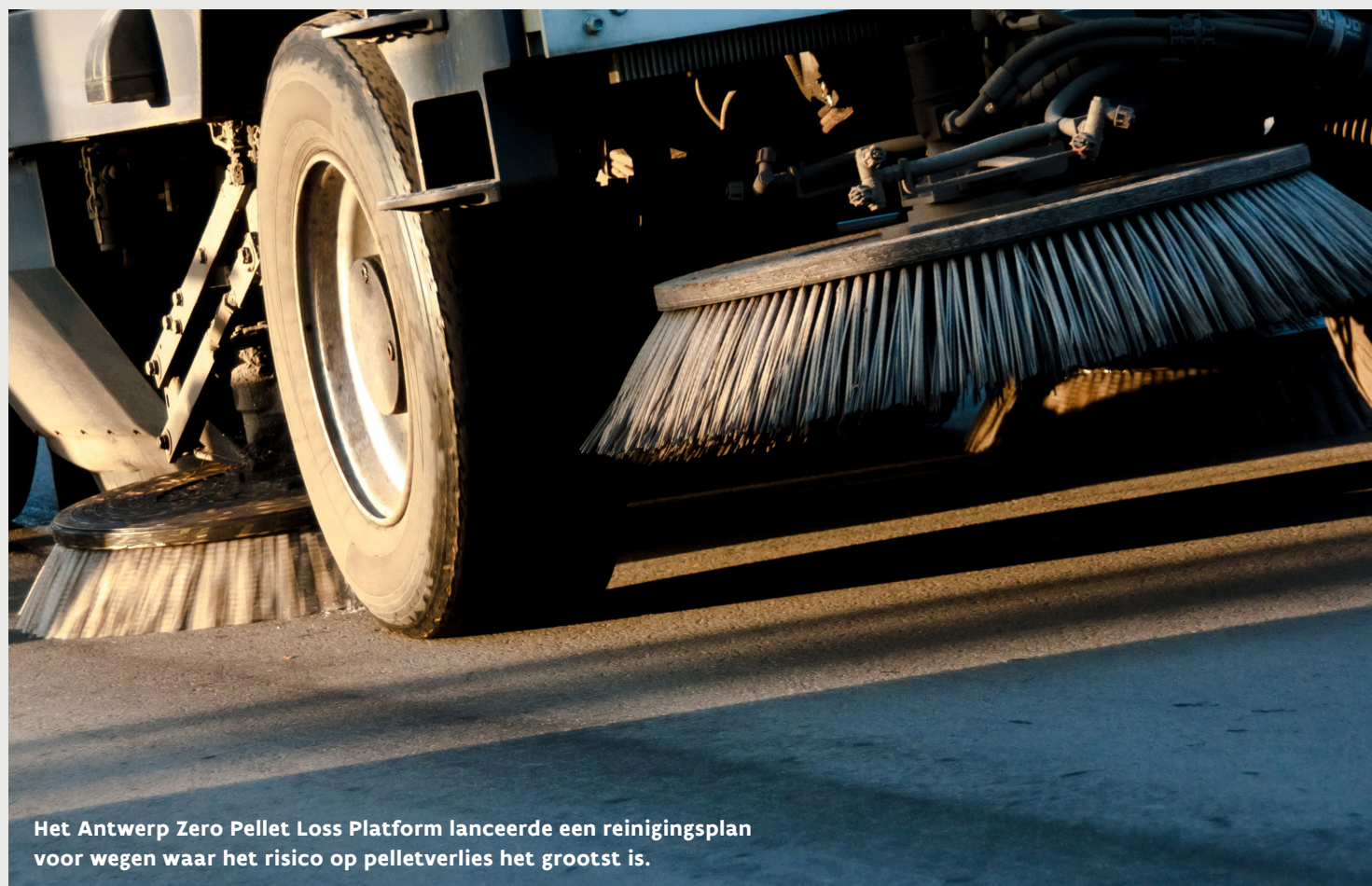
De partners werkten al verschillende acties uit. Zo voerde Alfaport Voka een uitgebreide studie naar de rol van de logistieke keten binnen pelletverlies. Op basis van de situatie bij Antwerpse bedrijven creëerde PlasticsEurope infofiches voor vrachtwagenchauffeurs met instructies voor het laden en lossen. Logistieke bedrijven, rederijen en

expediteurs in de Antwerpse haven kregen infosessies. Andere betrokken bedrijven wisselden dan weer goede praktijken uit op het vlak van preventieve werkuitrusting, inspectie van vrachtwagens en schoonmaakprocedures.

Pellets die toch in de openbare ruimte terecht komen, moeten worden opgeruimd. Daarom lanceerde het Antwerp Zero Pellet Loss Platform een reinigingsplan voor we-

gen waar het risico het grootst is. "De straten worden daar twee keer per maand schoongemaakt op kosten van de bedrijven die de acties vrijwillig financieren", zegt Saskia Walraedt. Binnenkort lanceren Port of Antwerp en de Karel De Grote Hogeschool een mobiele app waarop havenarbeiders en burgers *pellet spills* kunnen melden. De schoonmaakkploeg kan dan snel uitrukken.

operationcleansweep.eu

Het Antwerp Zero Pellet Loss Platform lanceerde een reinigingsplan voor wegen waar het risico op pelletverlies het grootst is.

5 REGELS DIE IN VLAREMA VERANDEREN

In het Vlaams reglement betreffende het duurzaam beheer van materiaalcringlopen en afvalstoffen (kortweg VLAREMA) staan gedetailleerde voorschriften over de thema's in het Materialendecreet. Denk maar aan regels over de selectieve inzameling van afvalstromen. Vandaag zitten er enkele belangrijke wijzigingen in de pijplijn. Eind 2020 keurde de Vlaamse Regering die principieel goed. Tegen de zomer verwachten we een definitieve goedkeuring.

1 Matrassen vanaf 2021 apart ingezameld

Sinds 1 januari kan iedereen in elk recyclagepark gratis afgedankte matrassen afleveren. Ook in de professionele sector, waaronder ziekenhuizen, zorginstellingen, hotels, vakantieparken en gevangenis, zetten matrassenproducenten een selectieve inzameling op poten. ►

► De producenten verenigen zich hiervoor in het beheerorganisme Valumat, dat instaat voor de inzameling en recyclage van matrassen. Valumat is gebonden aan recyclagedoelstellingen die tussen 2021 en 2030 stapsgewijs strikter worden. Zo krijgt de markt de tijd om de nodige recyclagetechnologie en -capaciteit uit te bouwen. Ook winkels kunnen oude matrassen gratis inzamelen. Daarvoor ontvangen ze een vergoeding van Valumat.

2 Gescheiden inzameling bedrijfsafval naar hoger niveau

Bedrijfsrestafval bevat nog altijd veel recycleerbare materialen. Een wijziging in VLAREMA verplicht afvalinzamelaars daarom om bedrijfsrestafval te controleren op sorteerrfouten. Een VLAREMA-voorstel geeft aan hoe dat moet gebeuren. Als een afvalinzamelaar rolcontainers ophaalt, bijvoorbeeld, moet die ter plekke altijd het deksel lichten om de inhoud van de container te controleren. Bij een individuele inzameling met een afzetcontainer moet de inzamelaar de

container op een vergunde site legen ter controle.

Als een inzamelaar vaststelt dat het restafval onvoldoende is gesorteerd, moet hij of zij dat registreren als een non-conformiteit en de klant van de sorteerrfout op de hoogte brengen. Lokale en gewestelijke handhavers kunnen aan de hand van die registers gerichtere inspecties doen. Afvalstofproducenten met veel non-conformiteiten worden sneller gecontroleerd.

De nieuwe regeling bepaalt ook wat er verder in de keten met slecht gesorteerd afval moet gebeuren voor het voor verbranding wordt afgevoerd.

3 Vanaf 2024 geen bioafval meer in restafvalzak

Huishoudens en bedrijven moeten vanaf 2024 bioafval gescheiden laten inzamelen, waarna het wordt vergist of gecomposteerd. Vanaf 2021 geldt de sorteerverplichting voor keuken-

afval, etensresten en levensmiddelenafval al voor supermarkten en voor grotere bedrijven waar regelmatig en minstens één keer per week een warme maaltijd wordt geserveerd of bereid (scholen, ziekenhuizen, woonzorgcentra, cateringbedrijven, restaurants ...).

4 Afvoer van sloopafval moet opgevolgd worden

Vandaag zijn bouwheren al verplicht om een sloopopvolgingsplan op te stellen vooraleer ze een niet-residentieel gebouw van meer dan 1000 kubieke meter of een residentieel gebouw van meer dan 5000 kubieke meter afbreken. Zo'n plan bevat een inventaris van de afvalstoffen die zullen vrijkomen. Het maakt het voor de aannemer eenvoudiger om gevaarlijke afvalstoffen zoals asbest uit de materiaalketen te halen en andere sloopmaterialen in te zamelen voor hergebruik of recyclage.

In de toekomst zullen bouwheren van grote werven niet alleen een sloopopvolgingsplan moeten opstellen, maar verplicht ook een traceerbaarheidsprocedure moeten doorlopen die gecontroleerd wordt door een sloopbeheerorganisatie. Tracimat, momenteel de enige erkende sloopbeheerorganisatie, ziet erop toe dat gevaarlijke stromen (zoals asbest) en stoffen die de recyclage van puin verstoren (zoals houtdeeltjes en metalen) apart worden ingezameld en correct worden afgevoerd. Puinbrekers weten zo dat het puinafval zuiver genoeg is om te verwerken tot kwaliteitsvolle granulaten.

De puinfractie maakt meer dan 90 procent uit van het bouw- en sloopafval. In eerste instantie moet de verplichting de kwaliteit van de gerecycleerde granulaten garanderen en op die manier het gebruik ervan in hoogwaardige toepassingen, zoals nieuw

beton, mogelijk maken. De Vlaamse overheid wil zo een flinke boost geven aan de circulaire economie.

5 Scheepsafval lossen wordt gratis

Om te vermijden dat schepen hun afval in zee dumpen, werkte Europa een regeling uit die havens verplicht om scheepsafval gratis in ontvangst te nemen. Binnen VLAREMA wordt die Europese richtlijn omgezet in Vlaamse wetgeving.

Havenbedrijven moeten een afvalbeheerplan opstellen waarin ze beschrijven hoe ze de afvalstromen gaan inzamelen. Ze moeten ook een financieringssysteem op poten zetten: rederijen betalen een bijdrage en hun schepen mogen in ruil daarvoor hun afval gratis afgeven. Een Europese databank zal registreren in welke haven een schip zijn afvalstoffen lost. Zo wordt gecontroleerd of schepen hun afval effectief in de juiste voorzieningen achterlaten.

NAAR EEN ASBESTVEILIG VLAANDEREN

ASBESTATTEST TOONT OF IN PAND ASBEST AANWEZIG IS

In de loop van 2022 wordt het verplicht om bij de verkoop van een woning of ander pand gebouwd voor 2001 een asbestattest toe te voegen. Het doel is om in Vlaanderen een grootschalige asbestinventaris aan te leggen.

Tegen 2040 moet Vlaanderen asbestveilig zijn. Dat betekent dat alle risicovolle asbest op een veilige manier weggenomen en opgeborgen is. Om dat mogelijk te maken, moet eerst alle aanwezige asbest worden geïnventariseerd: een grootschalige operatie. Bij de verkoop van een pand gebouwd voor 2001 zal je daarom vanaf 2022 een asbestattest moeten voorleggen. Tegen 2032 moet elke eigenaar van een gebouw van voor 2001 over een asbestattest beschikken. De OVAM werkt daarvoor een juridisch kader uit. De wijziging wordt opgenomen in VLAREMA.

Woningpas

Een asbestattest of asbestinventarisattest beschrijft welke onderdelen van het gebouw asbest bevatten, wat de staat van die materialen is en hoe ze op een veilige manier beheerd en verwijderd kunnen worden. Alleen een gecertificeerd asbestdeskundige kan een asbestattest opmaken volgens de richtlijnen van een inspectieprotocol. Hij of zij voert de inspectiegegevens in in een centrale databank. Als dat op de juiste manier is gebeurd, levert de OVAM een geldig asbestattest af. Dat attest zal te raadplegen zijn via de woningpas.

OVAM HELPT BEDRIJVEN BODEMVERONTREINIGING AAN TE PAKKEN

Krijg je als bedrijf te maken met de verplichting om een bodemonderzoek uit te voeren – en onverhoopt met bodemverontreiniging – dan zorgt dat voor een hoop administratie en extra kosten. Bovendien heeft een kleinere onderneming niet altijd de capaciteit om zich in de bodemwetgeving te verdiepen. Met een aanpak op maat ondersteunt de OVAM zowel grote bedrijven als kmo's in hun onderzoeks- en saneringsplicht. Een overzicht.

Heel wat bedrijven in Vlaanderen oefenen risicoactiviteiten uit. Bij zulke activiteiten en risico-inrichtingen is er een verhoogde kans op bodemverontreiniging. Denk aan een tankstation of een garagewerkplaats. Voor een groot deel van die bedrijven geldt volgens het Bodemdecreet een periodieke onderzoeksplicht. Voor een bepaalde datum moeten ze een eerste oriënterend bodemonderzoek laten uitvoeren, en dat moeten ze daarna volgens een bepaalde frequentie herhalen.

Sectorfederaties sluiten raamovereenkomsten af

Maar heel wat ondernemingen hebben hun eerste oriënterend bodemonderzoek nog altijd niet uitgevoerd. Om

hen te stimuleren, sloot de OVAM samenwerkingsovereenkomsten af met sectorfederaties zoals de Boerenbond en het Algemeen Boerensyndicaat voor de landbouwsector, Agoria voor de technologiesector (zie pagina 18) en Vlamef voor metaalbedrijven.

Filip De Naeyer, teamverantwoordelijke Bedrijven: "Federaties kennen hun leden en de sector het best en weten waar er problemen zitten. Door raamovereenkomsten af te sluiten met bodemsaneringsdeskundigen, kunnen zij de drempel voor individuele bedrijven flink verlagen. Als een landbouwbedrijf dat lid is van de Boerenbond een oriënterend bodemonderzoek moet laten uitvoeren, kan het intekenen op zo'n raamovereenkomst. Het krijgt dan een deskundige toegewezen die gespecialiseerd is in bodemproblemen die in de landbouwsector vaak voorkomen. De OVAM zorgt voor de coördinatie en facilitering."

Cofinanciering

Als het oriënterend bodemonderzoek een verontreiniging aan het licht brengt, moet het bedrijf een beschrijvend bodemonderzoek laten uitvoeren. Indien nodig moet het ook een bodemsanering opstarten en de bijhorende bodemsaneringswerken uitvoeren. Zelfstandigen en kmo's met minder financiële armslag kunnen daarvoor een beroep doen op cofinanciering (zie kader hiernaast). Die procedure is eenvoudig en het instrument bestaat al langer dan tien jaar, maar blijkt toch nog altijd onvoldoende gekend. "We maken jaarlijks een budget vrij voor cofinanciering, maar merken dat er ieder jaar middelen over zijn", zegt De Naeyer. "Veel meer bedrijven dan we vandaag zien, kunnen een aanvraag indienen."

COFINANCIERING BODEMSANERING BIJ WEST-VLAAMS VERVOERBEDRIJF

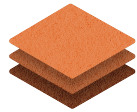
Vervoerbedrijf Norbert Maes uit Lichtervelde vroeg in 2020 een cofinanciering aan. Intussen betaalde de OVAM een deel van de saneringskosten terug.

Bij Vervoerbedrijf Norbert Maes nemen de twee zonen Pascal en Kristof het roer van hun ouders over. **Kristof Maes** ziet de generatiewissel als het ideale moment om werk te maken van een gezonde bodem: "Op onze percelen is op bepaalde plekken een historische bodemverontreiniging vastgesteld. Om met een schone lei te beginnen, willen we die verontreiniging in één keer aanpakken."

Succesvolle begeleiding

Toen Maes een studiebureau contacteerde om zich tijdens het onderzoeks- en saneringsproces te laten begeleiden, legde de bodemsaneringsdeskundige de mogelijkheid van cofinanciering op tafel. Om daarop aanspraak te maken, moet je aan een aantal voorwaarden voldoen. Zo moet het bijvoorbeeld gaan om een historische bodemverontreiniging, die is ontstaan voor 29 oktober 1995. "De deskundige hielp me om de nodige formulieren in te vullen en bracht me in contact met de dossierhoudster bij de OVAM, bij wie ik ook terecht kon voor noodzakelijk advies."

De OVAM aanvaardde de aanvraag tot cofinanciering. Intussen zijn de grootste werken achter de rug en werd op basis van de facturen tot 35 procent van de saneringskosten terugbetaald. "Ook voor de monitoring die nu bezig is, zal de OVAM financieel tussenkomen", zegt Maes.

► Sectorfondsen

Bedrijven uit bepaalde sectoren kunnen zich ook aansluiten bij een sectorfonds (zie kader op pagina 18). In België bestaan er verschillende: BOFAS voor tankstations, VLABOTEX voor de Vlaamse droogkuissector en TERSANA voor de Vlaamse garagesector. Die fondsen ondersteunen hun leden in hun saneringsplicht, de uitvoering van beschrijvende bodemonderzoeken, bodemsaneringsprojecten en bodemsaneringswerken. Die financieren ze ook gedeeltelijk.

Het bedrijf moet wel eerst op eigen kosten een oriënterend bodemonderzoek uitvoeren. Dat moet voor een bepaalde datum, want lid worden van een fonds kan alleen binnen de aanmeldingsperiode. De Naeyer: "Omdat we merkten dat bedrijven vaak afwachten, bouwden we aanmeldingsperiodes in die bedrijven moeten stimuleren om lid te worden van een fonds. Voor BOFAS zijn de drie aanmeldingsperiodes al afgelopen. Bij TERSANA en VLABOTEX kunnen bedrijven nog aansluiten."

Begeleiding bij onderzoeks- en saneringsplicht

Als bedrijven na meerdere herinneringen om de onderzoeksplicht na te komen nog altijd niets van zich hebben laten horen, schakelt de OVAM een externe begeleider of milieucoördinator in. **Sam Fonteyne, dossierbeheerder bij de afdeling Bodembeheer:** "De milieucoördinator polst ter plaatse waarom een bedrijf dat eerste oriënterend onderzoek nog niet kon uitvoeren. Daarvoor kunnen verschillende redenen zijn. In sommige gevallen hebben ze het onderzoek wel uitgevoerd, maar durven ze het niet op te sturen uit vrees voor de gevolgen." De milieucoördinatoren begeleiden de bedrijven zo goed mogelijk en volgen de situatie maandelijks op. Ondernemingen kunnen altijd bij hen terecht voor advies.

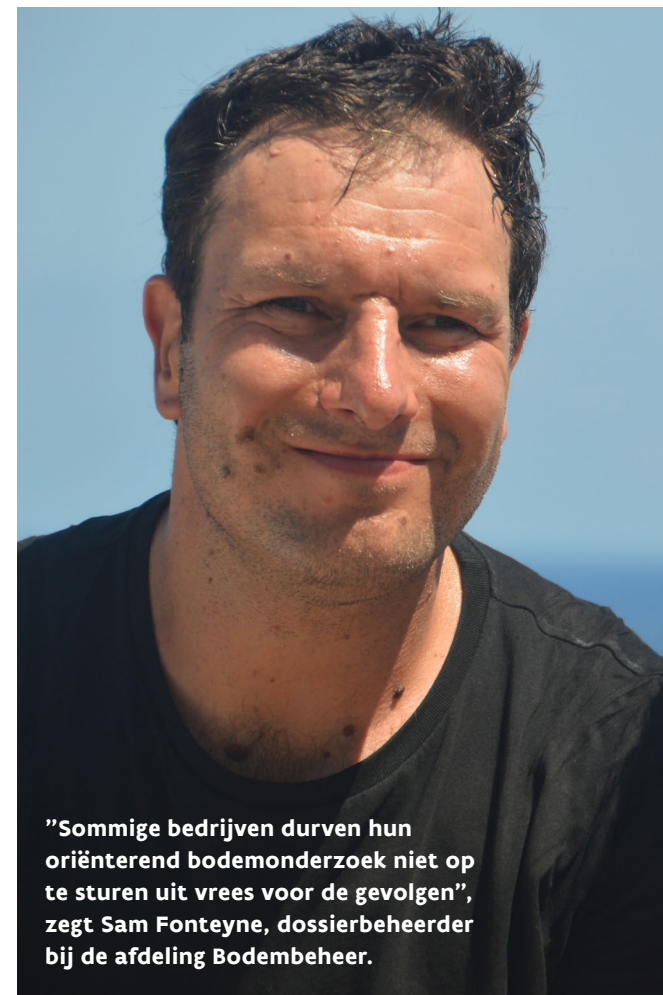
Ook ondernemingen die het moeilijk hebben om aan hun saneringsplicht te voldoen, kunnen rekenen op specifieke ondersteuning van externe consultants. Die geven bijvoorbeeld advies over financiën of herontwikkeling. De Naeyer: "De consultants kloppen op onze vraag aan bij bedrijven waar al een verontreiniging is vastgesteld, maar waar het beschrijvend bodemonderzoek, het bodemsaneringsproject of de saneringswerken stilvielen of nooit werden opgestart."

De consultant probeert de reden daarvoor te achterhalen en gaat op zoek naar oplossingen. "Vaak is de bodem-

problematiek onderdeel van een groter probleem. Zo kan een ondernemer die een sanering wil koppelen aan een verbouwing of herontwikkeling, al een tijdje wachten op een bouwvergunning", aldus De Naeyer.

Voor grote bedrijven voorziet de OVAM nog een extra instrument. De Naeyer: "Met grote ondernemingen als Umicore, de Haven van Gent en Bekaert (zie kader hiernaast) sluiten we bedrijfsspecifieke overeenkomsten. Daarin staan afspraken over hoe de bedrijven hun bodemverontreiniging gaan onderzoeken en aanpakken. Zo'n overeenkomst biedt voordelen voor beide partijen: alles verloopt efficiënter, de kosten worden gedrukt en een gezonde bodem komt een stap dichterbij."

ovam.be/aanpak-op-maat

"Sommige bedrijven durven hun oriënterend bodemonderzoek niet op te sturen uit vrees voor de gevolgen", zegt Sam Fonteyne, dossierbeheerder bij de afdeling Bodembeheer.

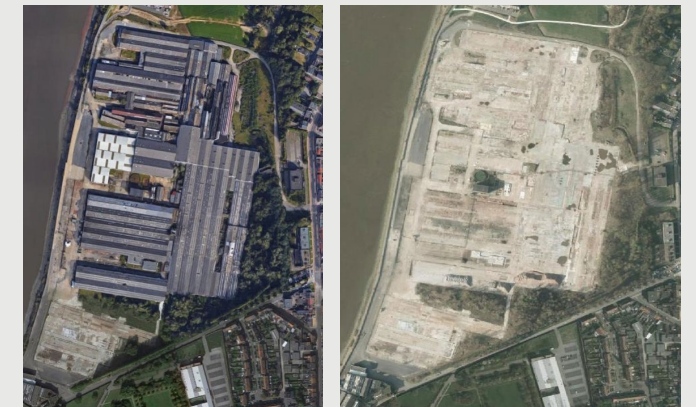

"OVEREENKOMST TILT ONS BODEMBELEID NAAR HOGER NIVEAU"

Staalraadproducent Bekaert en de OVAM sloten tien jaar geleden een bedrijfsspecifieke overeenkomst met afspraken om de historische verontreiniging op de terreinen van het bedrijf aan te pakken. In juni dit jaar moet op alle probleemgronden de sanering gestart zijn.

Kathy Verhelst, Global Manager Environmental Affairs bij Bekaert: "We engageren ons om de risico's van de grond vrijwillig te saneren. De gronden met de grootste risico's zijn als eerste aan de beurt. En we stemmen de bodemsaneringsplannen zo goed mogelijk af op de herontwikkelingsplannen."

Sommige Bekaert-terreinen zijn verkocht, zoals recent het brownfieldterrein Hemiksem-Scheldeestroom. Samen met de OVAM zullen de ontwikkelaars het terrein een nieuw leven geven. Daarin staan een groene zone en woonruimte centraal.

Het brownfieldterrein Hemiksem-Scheldeestroom krijgt een nieuwe bestemming als groene zone en woonruimte.

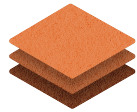
Constructief overleg

In eerste instantie kwamen de partners één keer per jaar samen, maar dat is uitgegroeid naar een zesmaandelijks overleg. Verhelst: "De gesprekken tussen vaste vertegenwoordigers maken het mogelijk om proactief op te treden. Het zorgt voor continuïteit en transparantie. Bovendien tilt het ons interne bodembeleid naar een hoger niveau."

In juni loopt de overeenkomst tussen de OVAM en Bekaert af. "De OVAM is voor ons een belangrijke stakeholder geworden, die mee onze bodemaanpak bepaalt. We hopen die constructieve samenwerking ook na de overeenkomst verder te zetten."

"De samenwerking met de OVAM tilt ons interne bodembeleid naar een hoger niveau", zegt Kathy Verhelst van Bekaert.

AGORIA SENSIBILISEERT BEDRIJVEN OVER BODEMWETGEVING

Agoria, de Belgische sectorfederatie voor technologiebedrijven, werkt samen met de OVAM om haar leden te ondersteunen bij de aanpak van bodemverontreiniging. Welke rol neemt Agoria op zich?

Hoewel Agoria ontstond vanuit de metaalverwerkende nijverheid, is deze bedrijfstak ondertussen uitgegroeid tot een heel diverse sector van technologische bedrijven. **Heidi Van Waes, duurzaamheids- en milieuexpert bij Agoria:** "Heel wat leden doen het goed op het vlak van bodemaanpak. Veel bedrijven houden zich netjes aan de periodieke onderzoeksplicht. Ons ledenbestand is heel divers en bestaat voor 80 procent uit kleine bedrijven. Maar voor hen is het nog altijd niet eenvoudig om zich in de bodemwetgeving te verdiepen."

Begeleiding

Die bedrijven neemt Agoria bij de hand. "We begeleiden hen in het onderzoeks- en saneringsproces. We bekijken samen welke verplichtingen er gelden, evalueren offertes van studie bureaus en overleggen indien nodig met de OVAM." Een raamovereenkomst met een bodemsaneringsdeskundige of een studie bureau heeft Agoria niet.

Best practices

Agoria speelt vooral een sensibiliserende rol en zet in op preventie. De federatie organiseert opleidingen voor milieucoördinatoren en lerende netwerken waarbij leden best practices toegelicht krijgen. Van Waes: "Dit jaar hebben we vooral ingezet op digitale alternatieven om bedrijven bewust te maken van het belang van gezonde grond."

Duurzaamheid wint alsmaar meer aan belang. En dus probeert Agoria verder te denken dan verplichtingen alleen. "Samen met onze leden overlopen we welke maatregelen bodemverontreiniging in de toekomst kunnen voorkomen."

SECTORFONDSEN ONTZORGEN BEDRIJVEN IN HUN SANERINGSPLICHT

Om bodemverontreiniging aan te pakken, kunnen bedrijven zich aansluiten bij een sectorfonds. Droogkuisbedrijven kunnen vandaag nog lid worden van VLABOTEX, bedrijven uit de garage-, carrosserie- en landbouwmachinesector kunnen bij TERSANA terecht.

Wie zich wil aansluiten bij een sectorfonds moet een oriënterend bodemonderzoek voorleggen.

Wie na de aanmeldingsperiode nog een oriënterend bodemonderzoek laat uitvoeren en een probleem vaststelt, kunnen we niet meer helpen", zegt TERSANA-directeur Ilse Vervloet.

Wie zich wil aansluiten bij een sectorfonds, moet een oriënterend bodemonderzoek kunnen voorleggen. Als daaruit blijkt dat er een bodemverontreiniging is die te maken heeft met de exploitatie van een risico-inrichting, neemt het fonds de saneringsplicht van het bedrijf over. **TERSANA-directeur Ilse Vervloet:** "Wij stellen een bodemsaneringsdeskundige aan, volgen het beschrijvend bodemonderzoek op en begeleiden het volledige saneringsproces."

Financiële draagkracht

Aansluiten bij TERSANA kost 100 euro. Aan het eind van de rit betalen leden 60 procent van alle kosten, voor de andere 40 procent kunnen ze rekenen op subsidies van de Vlaamse overheid. Bij VLABOTEX bedraagt die subsidie 50 procent. Wie zich aanmeldt, betaalt een forfaitaire bijdrage die afhankelijk is van de financiële draagkracht van het bedrijf en van de ernst van de verontreiniging.

"De sanering van bodemverontreiniging met solventen die gebruikt worden in droogkuisinstallaties is complex en daardoor duur", vertelt **VLABOTEX-directeur Bert Opgenhaffen.** "We willen bedrijven die dat het hardst no-

dig hebben dan ook zoveel mogelijk financieel, administratief en technisch ondersteunen."

VLABOTEX was in 2007 het eerste sectorfonds in Vlaanderen. Het treedt net als TERSANA in nauw overleg met de OVAM om alle dossiers zo efficiënt mogelijk aan te pakken. Om de historische verontreiniging van de droogkuissector in Vlaanderen op te lossen, steunt het fonds op het principe van solidariteit binnen de sector en op de subsidie van de Vlaamse overheid. "We proberen de saneringen zoveel mogelijk te koppelen aan renovatiewerken of verbouwingen. Zo creëren we een win-winsituatie."

Nu actie ondernemen

Bij beide sectorfondsen loopt momenteel een aanmeldingsperiode. Bedrijven die aan de voorwaarden voldoen, kunnen zich nog tot 30 april 2024 bij VLABOTEX aansluiten, bij TERSANA tot eind maart 2022. "Wie daarna nog een oriënterend bodemonderzoek laat uitvoeren en een probleem vaststelt, zullen we niet meer kunnen helpen", zegt Vervloet. "Je schiet dus best zo snel mogelijk in actie."

ovam.be/fondsen

CIRCULAIR GEVELSYSTEEM WINT ECODESIGN AWARD

Op 5 februari kaapte Facadeclick met zijn circulaire gevelsysteem de Henry van de Velde Award in de categorie 'Ecodesign by OVAM' weg. Jasper Vandenbempt, commercieel technisch adviseur bij Facadeclick: "We zetten onze schouders onder een circulaire bouwsector."

Facadeclick steunt op een revolutionair verbindingstuk in HDPE (*high density polyethyleen*) waarmee je gevelstenen eenvoudig aan elkaar klikt. **Jasper Vandenbempt:** "Voor ons kliksysteem heb je geen mortel, lijm of zelfs metselaars nodig. Bovendien kan je de gevels achteraf gemakkelijk uit elkaar halen om ze elders met dezelfde materialen weer op te bouwen. Ook onze leveranciers hebben oog voor duurzaamheid. Zo gebruikt onze fabrikant gerecycleerde kunststof om de klikverbindingen te maken."

Bouwsector veroveren

Vandenbempt en zijn team hebben de laatste jaren hard gewerkt om Facadeclick goedkoper te maken dan traditionele bouwmaterialen. "Vandaag is ons aanbod ook economisch voordelig voor architecten en projectontwikkelaars. Zo moedigen we hen aan om voor ons circulaire systeem te kiezen. Toch blijft onbekend vaak onbemind. We hopen dankzij deze award verdere stappen te zetten om de bouwsector te veroveren."

Met de Henry van de Velde Awards lauwert ondernemersorganisatie Flanders DC Vlaamse ontwerpers, bedrijven, producten, projecten en diensten die met hun design een positieve impact hebben. De OVAM riep als partner de Ecodesign Award in het leven om bedrijven en ontwerpers in de kijker te zetten die zich dag in dag uit engageren om onze producten en diensten duurzamer te maken.

[facadeclick.be](https://www.facadeclick.be)

